

PAPER DETAILS

TITLE: DINLEME BECERISINI GELISTIRMEDE ETKINLIKLERDEN YARARLANMA

AUTHORS: Yusuf DOGAN

PAGES: 263-274

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/156992>

DİNLEME BECERİSİNİN GELİTİRMEDE ETKİNLİKLERDEN YARARLANMA*

Yrd. Doç. Dr. Yusuf DOĞAN**

ÖZ: Dil becerileri içinde en geri planda kalan ve bu yüzden de ihmal edilmiş, unutulmuş, yetim kalmış dil becerisi olarak nitelendirilen dinleme becerisiyle ilgili çalışmalar, hâlâ yavaş da olsa artmaktadır. Bu dil becerisi, özellikle ilköğretim müfredatının değişmesinden sonra eğitim camiasının dikkatini daha fazla çekmeye başlamıştır. Türkçenin okullarındaki tüm derslerde araç olarak kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda, başta dinleme becerisi olmak üzere, dil becerilerinin öğretiminde de bu araç-amaç ilişkisinin farkında olunması gerekir. Beceriler eğitimle geliştirilebilir bir nitelik taşırlar. Diğer dil becerileri gibi dinleme becerisi de eğitim yoluyla geliştirilebilir. Dinleme becerisinin eğitiminde kullanılacak malzemelerin niteliği ve çeşitliliği, bu süreçte elde edilecek verimi doğrudan etkileyecektir. Dinleme becerisiyle ilgili verilecek eğitim, öğrencileri, hem içinde bulundukları zamanda hem de gelecekte illelerine yarayacak özelliklerle donatmalıdır. Bunun için dinleme eğitiminde, günlük hayatın her alanında karşılaşılan durumlardan hareket edilmeli; çalışmalar, geniş bir yelpaze çerçevesinde ele alınmalıdır. Bu çalışmada, Batıdaki ve Türkiye'deki çalışmalar çerçevesinde dinleme becerisinin eğitimi ele alınmış; ilköğretimde, Türkçe dersi ile diğer derslerin konularından yararlanarak hem Türkçe dersinde hem de diğer derslerde kullanılabilecek çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, dil eğitimi, dinleme, dinleme eğitimi, dinleme etkinlikleri.

Benefiting from Various Activities for Improving Listening Ability

ABSTRACT: The studies about listening ability which is described as neglected, forgotten and orphan language ability are getting increased however in a very slow way. This language ability begins to draw educator's community's attraction especially after changing elementary school curriculum. When we consider that Turkish is used as

* Balıkesir Üniversitesi tarafından düzenlenen 1. Dünya Dili Türkçe Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

** Gazi Üni. Gazi Ekt. Fak. Türkçe Ekt. Böl., yusdo1973@gmail.com

a means for all classes, one must be aware of this relationship between means and the aim in teaching language abilities. The abilities have qualifications that can be improved by education. The quality and variety of equipments which will be used in listening ability education affect the profit at the end of this process directly. Education which will be given about listening ability should equipped students with qualities that are helpful for them both at present and in the future. As for this, in listening education everyday occasions should be held and studies should be considered in detailed and various ways. In this study listening ability education are examined within the frame of studies done in West and Turkey. Various activities which will be used both in Turkish and in other classes are shown in elementary education by using the subjects of Turkish and other courses.

Key Words: Turkish education, language education, listening, listening education, listening activities.

Giriş

Bir dili tam olarak bilmek için temel dil becerileri olarak adlandırılan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri açısından o dile hâkim olmak gerekir. Bu becerilerin birini veya birkaçını kullanmada yetersizlik varsa o dilin tam olarak bilindiği iddia edilemez.

Temel dil becerileri arasında yer alan dinleme becerisi, daha dünyaya gelmeden yani anne karnında kullanılmaya başlanan bir beceridir. Çocuk dünyaya geldikten sonra bu beceri; başta konuşma becerisinin, çocuğun okula başlamasıyla birlikte okuma ve yazma becerisinin kazanılmasında büyük görevler üstlenir. Dinleme becerisi; dili öğrenmede, okul ve il hayatındaki başarıda temel unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Brown 1987). Bu yüzden dinleme, üzerinde önemle durulması gereken bir dil becerisidir.

Dinleme ve Önemi

Araştırmacılar, dinlemeyi pek çok şekilde tanımlamışlardır. Bu tanımlardan hareketle dinleme; içinde dikkati, sözlü ve sözsüz mesajları barındıran, iletilen şeylerin zihinde düzenlenmesini, bilgilerin hem kısa hem de uzun süreli olarak zihinde tutulmasını ve bunlarla ilgili cevaplar vermeyi gerektiren, anlamı yapılandırılmaya çalışıldığı anlamaya dayalı aktif bir süreçtir (Eadie 1990: 1; ILA 1995: 1; Tompkins 1998; Demirel 1999; Ergin-Birol 2000: 113; Yangın 2002: 45; Özbay 2005: 56). Görüldüğü gibi dinleme, içinde pek çok unsuru barındıran karmaşık bir yapıya sahiptir.

Hayatta hangi ille karşılaşsa karşılaşın kişinin kendini mutlaka geliştirmesi gereken alanlardan biri de dinlemedir. Çünkü dinleme, günlük hayatın her alanında en sık ve en çok kullanılan dil becerisidir. İnsan,

uyku dâındaki zamanın büyük bölümünde çevresiyle iletişim hâlinde dir. İletim süreci içerisinde de en fazla kullandığı beceri dinlemedir. Yapılan araştırmalar ortalama % 45'lik oranla, günlük hayatta en fazla kullanılan dil becerisinin dinleme olduğunu ortaya koymaktadır (Wacker-Hawkins 1996: 14-15). Bu sonuç, insanların; okuduklarından, yazdıklarından veya konuştuklarından daha çok dinlediklerini göstermektedir (Devine 1982: 8).

Etkili iletişim becerilerine sahip olmak için dinlemeyi bilmek gerekir. Kişinin iletişim kurmadaki başarısı onun hayatının her aşamasına yansır. Bu yüzden Türkçe dersleri, dilin bir iletişim aracı olarak öğretildiği dersler olmalıdır.

Türkçe; ilk, orta ve yükseköğretimin her kademesindeki derslerde amaçlara ulaşmak için kullanılan bir araç olarak karşımıza çıkar. Öğrencilerin Türkçeyi kullanmadaki başarıları derslerdeki başarıları da doğrudan etkileyecektir. Dinlemenin en çok ve en sık kullanılan dil becerisi olduğu göz önünde bulundurulduğunda dinleme becerisi gelişmiş öğrencilerin derslerdeki başarılarının da buna paralel olacağı rahatlıkla söylenebilir.

Dinleme Becerisinin Eğitimi

Hem okul hayatında hem de günlük hayatın her anında karşımıza çıkan dinleme becerisinin eğitimine çok fazla önem verilmediği görülmektedir. Bu yüzden dinleme becerisi ihmal edilmiş, unutulmuş, kaybolmuş, yetim kalmış dil becerisi olarak adlandırılmaktadır (Brown 1954: 85; Neville 1962: 14; Thompkins Fried-Smith 1987: 30; Burley-Allen 1995; Özbay 2002). Dinleme becerisinin geliştirilmesi konusunda ilkokuldan üniversiteye kadar öğrencilere dikkat et!o, oDinle!o denmiş, bunun dışında esaslı bir şey yapılmamıştır (Nichols-Stevens 1974: 43; Tompkins 1998). Dinleme becerisi kendiliğinden gelişen bir beceri olarak algılanmış, bu becerinin eğitimine gerek olmadığı düşüncesi yaygınlaşmıştır. Ayrıca öğretmenler, dinleme eğitimi konusunda neler yapabileceklerini bilmediklerini, bu becerinin eğitimi için yeterince zamanlarının ve materyallerinin olmadığını ifade etmektedirler (Gilbert 1988: 123-124). Oysa bütün derslerin konuları arasında ve günlük hayatın içinde dinleme ile ilgili etkinliklerde kullanılabilecek pek çok örnek durum ve olay yer almaktadır. Bu konuda başta sınıf ve Türkçe öğretmenleri olmak üzere bütün öğretmenlerin istekli ve gayretli olmaları gerekir.

Dinleme becerisi, müfredat programının değişmesinden sonra eğitim camiasının dikkatini daha fazla çekmeye başlamıştır. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında, dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesiyle öğrencilerden dinlediklerini/izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilgilendirmeye, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarılarda bu-

lunma gibi üst becerileriô gerçekleştirmelerinin beklendiği ifade edilmektedir (MEB 2006: 5). Ayrıca Türkçe Programında; *ödinleme/izleme kural-ların uygulanması, dinlenen/izlenen anlam ve çözümleme, dinlediklerini/izlediklerini değerlendirme, söz varlığı zenginleştirme, etkili dinleme/izleme alışkanlığının kazanılması* amaçları altında toplam kırk iki kazanma yer verilmektedir. Belirtilen amaçlara ulaşabilmek için artık Türkçe derslerinde dinleme metinleri kullanılmaktadır. Bunlar dinleme becerisi açısından sevindirici gelişmelerdir.

Son derece önemli ve yıllardır ihmal edilmiş bir dil becerisi olan dinleme becerisinin eğitimi konusunda asıl görev sınıf ve Türkçe öğretmenlerine düşmektedir. Yalnız dinleme eğitimiyle ilgili çalışmalar Türkçe dersinin konuları içine sığdırılmamıştır. Türkçe nasıl bütün derslerde araç olarak kullanılıyorsa, dinleme eğitimiyle ilgili çalışmalarda da diğer derslerin konularından yararlanmak gerekir. Bunu hem Türkçe hem de diğer derslerin öğretmenleri yapmalıdır. Yani öğretmenler öğrenme ortamını zenginleştirmek için her dersten yararlanmanın yollarını aramalıdır (Treanor 1956; Akt. Toussaint 1960: 132). Eğitim çalışmalarında günlük hayattan örnekler üzerinde durmak da son derece önemlidir. Ancak bu şekilde yapılan bir dinleme eğitimi, okul hayatının ve günlük hayatın bütününe kapsayacak şekilde dönülebilir. Böylelikle verilen eğitim öğrenciler açısından daha anlamlı hâle gelecek ve bu eğitim amaçna ulaşacaktır.

Dinleme becerisinin eğitiminde kullanılacak malzemelerin niteliği ve çeşitliliği, bu süreçte elde edilecek verimi doğrudan etkiler. Bunun için mümkün olduğunca çeşitli uygulamalar yapmak yerinde olacaktır. Dinleme eğitimi ile ilgili çalışmalarda öne çıkan konular ve uygulamalar şu şekilde sıralanabilir: kısa hikâyeler, fıkralar, masallar, tekerlemeler, haberler, hava durumu, günlük hayatta karşılaşılabilecek muhtemel duyurular, yol tarifleri, matematik problemleri, alışveriş uygulamaları reklamlar, sözlü yönergeleri takip etme, dinlenen metinde konuyla ilgili ve ilgisiz özellikleri belirleme, dikte çalışmaları ana fikri ve yardımcı fikirleri tespit etmeye yönelik uygulamalar vb. (Devine 1982; Rost-Uruno 1990; Tompkins 1998; Özbay 2001; Yangın 2002; Doğan 2007).

Dinleme becerisinin eğitimiyle ilgili etkinlikler uygulanmadan önce öğrencilere, dikkat etmeleri gereken hususlar önemle hatırlatılmalı bu hususların etkinliklerin sağlıklı uygulanması ve yapılan çalışmadan beklenenlerin gerçekleştirilmesi açısından önemi vurgulanmalıdır. Dinleme etkinliklerinin uygulanması sırasında öğrencilerin dikkat etmeleri gereken hususlardan bazıları şunlardır:

1. Dinleme etkinlikleri sırasında öğrenciler yalnızca dinlemelidirler. Çeşitli nedenlerden dolayı illemedikleri, anlayamadıkları noktalarla

ilgili soru sormamaları konusunda öğrenciler uyarılmalıdır. Bir öğrencinin dahi konulması öğretmene veya bir arkadaşına soru sorması gürlü yapıması diğer öğrencilerin dinlemelerini olumsuz etkileyecektir.

2. Dinleme sırasında çetli nedenlerden dolayı dikkatten kaçan noktalar üzerinde fazla durmamaları, metnin kalan bölümünü dikkatle dinlemelerinin yararlı olacağı öğrencilere söylenmelidir.

3. Öğrencilere; etkinlik öncesi, sırasında ve sonrasında öğretmenin tüm uyarılarına uymaları gerektiği belirtilmelidir.

4. Öğrencilere, dinleme sırasında önemli gördükleri hususlar not almaları hatırlatılmalı, alınan bu notların sorulan sorulara cevaplamada kendilerine yardımcı olacağı vurgulanmalıdır.

Dinleme ekimiyle ilgili yukarıda verilen bilgilerin ardından ilköğretim ikinci kademe uygulanabilecek etkinliklere örnek telkil edecek birkaç uygulamaya alada yer verilmiştir.

Etkinlik Örnekleri

HABERLER* (7-8. Sınıf)

Haberler, dinleme ekiminde rahatlıkla ulaşılabilecek ve yararlanılabilecek konuların başında gelir. Pek çok radyo yayına elektronik ortamda ulaşmak mümkündür. Bu yayılardan elde edilecek haber metinlerinden hareketle dinleme etkinlikleri hazırlanabilir.

Etkinlikle ilgili Açıklama: Öğrencilere, bir haber metni okunacak ve bu haberle ilgili sorular sorulacak söylenir. Haber metni öğretmen tarafından okunur. Ardından metnin altında yer alan sorular sözlü olarak sorulur veya bu sorular yazılı olarak öğrencilere dağılır. Öğrencilerden bu sorulara cevaplandırılmaları istenir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sivil Savunma Telkilatı Başkanlığı'nın düzenlediği Uluslararası Sivil Savunma 2006 Tatbikatı Lefkoede yapıldı. İlk kez uluslararası düzeyde ve gece kullarında gerçekleştirilen tatbikatta olası bir deprem sonrası arama-kurtarma ve tahliye çalışmaları canlandırıldı. Lefkoenin Talimköy bölgesinde dün akşam saatlerinde uygulanan senaryoya göre tatbikat 7,4 liddetinde bir depremle başladı. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sivil Savunma Telkilatı Başkanlığı'nın planlı faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen tatbikatta deprem sonrasında neler yapılabileceği, can ve mal kaybının ne gibi önlemlerle en aza indirilebileceği sergilendi. Kriz merkezinin oluşturulması ve güvenlik kuvvetlerine bağlı bir helikopter tarafından yapılan

* Haberler ve Hava Durumu etkinliğinde kullanılan metinler, TRT Radyolarının yayınlardan temin edilmiştir.

Haber Metniyle İlgili Sorular

- Dinlediğiniz haber metninden hareketle **altı**daki cümlelerde yer alan boşlukları **doldurunuz**.

- ## HAVA DURUMU (7-8. Sěněf)

Etkinlikle ilgili Açıklama: Öğrencilere, hava durumu ile ilgili bir haber okunacak ve bununla ilgili sorular sorulacak söylenir. Hava durumu okunur. Ardından metnin altında yer alan sorular öğrencilere dağtılır. Öğrencilerden bu sorulara cevaplandırmaları istenir.

Meteoroloji Genel Müdürlüğünden verilen bilgiye göre yurdun doğu kesimlerinin yakınlarda havanın etkisinde kalmaya devam edeceği tahmin ediliyor. Şakanak ve gök gürültülü şakanak şeklinde görülecek yağışların

bugün Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde etkili olmasa bekleniyor. Hava sıcaklığı bugün doğu bölgelerde 2 ila 4 derece azalacak, güneybatı kesimlerde biraz artacak, diğer yerlerde önemli bir değişiklik olmayacak. Yarın bütün yurttan 3 ila 5 derece artacak. Ankara'da hava genellikle parçalı çok bulutlu 17, İstanbul'da parçalı çok bulutlu 13, İzmir'de az bulutlu 20 derece olacak.

Dinlediğiniz hava durumunda **yağış** olduğu belirtilen bölgelerin karlılığındaki bölüme **Var**, diğer bölgelerin karlılığındaki bölüme **Yok** yazınız.

Bölgeler	Yağış Durumu
Marmara Bölgesi	
Ege Bölgesi	
Akdeniz Bölgesi	
İç Anadolu Bölgesi	
Batı Karadeniz Bölgesi	
Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesi	
Doğu Anadolu Bölgesi	
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	

Dinlediğiniz hava durumundan hareketle **Alakadaki** cümlelerdeki boşlukları doldurunuz.

1. Hava sıcaklığı bugün doğu bölgelerde 2 ila 4 derece **...** .
2. Hava sıcaklığı yarın bütün yurttan **...** ila **...** derece artacak.

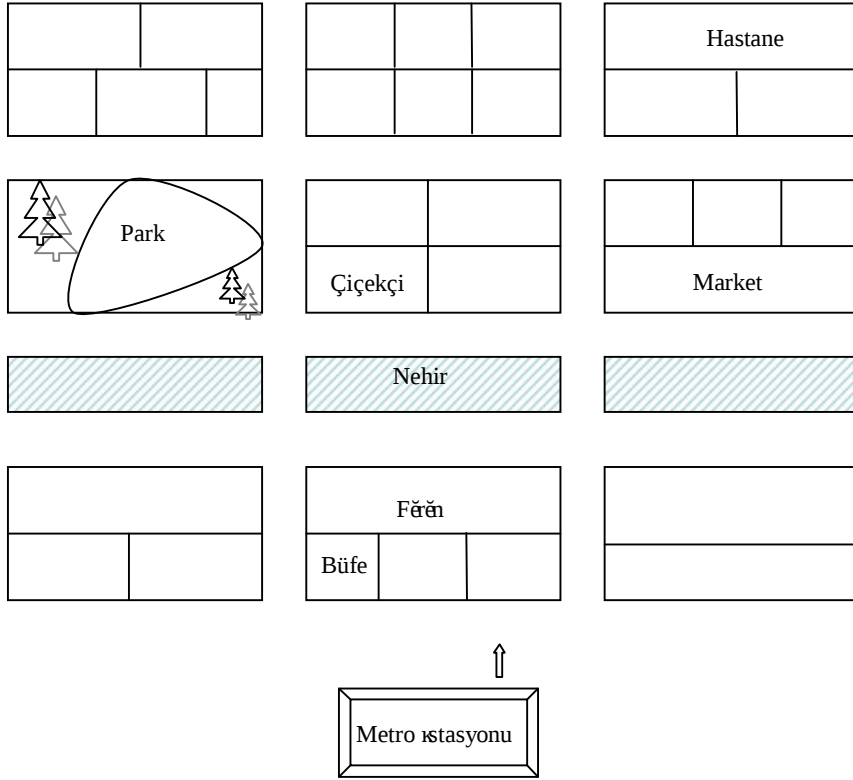
Dinlediğiniz hava durumundan hareketle **Alakadaki** sorulara cevaplandırınız.

3. Hangi illerin hava sıcaklık dereceleri verilmiştir?
4. Hava sıcaklık dereceleri verilen iller hangi bölgelerde yer almaktadır?
5. Hava sıcaklık dereceleri verilen illerden hangisinde sıcaklık en düşüktür?

YOL TARİFİ (6-7. Sınıf)

Yol tarifleri, dinleme eğitimi çalışmalarında en sık kullanılan etkinliklerin başında gelmektedir. Elektronik ortamdan temin edilecek daha ayrıntılı şehir haritaları üzerinde de bu tür etkinlikler hazırlanabilir.

Etkinlikle ilgili Açıklama: **Alakadaki** plan öğrencilere **dağıtılır** ve onlara **bu** açıklama yapılır: Size verilen çizim bir semtin **kıskaca** görünümüdür. Bu çizim üzerinde bir ev tarif edilecektir. Tarifin sonunda bulduğunuz evin üzerine **çarpıcı** (X) koyunuz.

Yol Tarifi Metni:

Metro istasyonunda bulunuyorsunuz. Ok ilaaretinin olduğu yerden karlıya geçerek sola doğru yürüyün. Büfenin bulunduğu köşeden sağa dönün ve yürümeye devam edin. Nehri geçtikten sonra sol tarafta bir park göreceksiniz. Parkı bittiği yerden sağa dönün. Sağa döndükten sonra soldan ikinci ev, tarif edilen evdir.

ALİLERİ PROBLEM (6. Sınıf)

Dinleme eğitimiyle ilgili çalımalarda alıveril uygulamalarından da yararlanılmaktadır. Bu tip uygulamalar öğrencilerin matematik becerilerine de hitap etmektedir.

Etkinlikle ilgili Açıklama: Öğrencilere, alıveril ile ilgili bir metin okunacaklarından kendilerine bu metinle ilgili sorular sorulacakları söylenir. Daha sonra alıverildeki metin öğretmen tarafından okunur. Metinle ilgili sorular sözlü veya yazılı olarak öğrencilere sorulabilir.

Onur ile babası Ahmet Bey cumartesi günü alıverile çaktı Çok uzun süredir birlikte çarşıya gitmiyorlardı ilk önce kütasiyeye uğradılar.

Ahmet, tanesi 1 YTL olan renkli kartonlardan üç tane aldı. Daha sonra babasına gömlek almak için bir giyim mağazasına girdiler. Bu mağazada bay, bayan ve çocuk giysileri satılıyor. Babası gömleklere bakarken Ahmet'in gözü kemerlere takıldı. O sırada mağazadaki görevlilerden birinin, yanındaki mütereye 6150 YTL'ye satılan takım elbiselerde %20 indirim başladı. Ayrıca 5 elit taksitle de ödeyebilirsiniz. dediğini duydu. Kemerlerden birini çok beğendi ama kendisine daha birkaç hafta önce kemer alınmıştı. Kemer ihtiyacı yoktu. Sonra babasının yanına gitti. Babasının iki gömlek beğendiğini gördü. Bu gömlekleri alarak mağazadan çıktılar. Alınan eşyaların arasına acıktıklarını bir simit fırının önünden geçerken anladılar. Kendileri ve evdekiler için birer simit alıp evin yolunu tuttular.

Sorular

1. Onur ile babasının aldığı eşyaları aldığı eşyaya göre sıralayınız.
2. İndirim yapılan takım elbiseden taksitle alınacak olsa aylık kaç YTL taksit ödenir?

YÖNERGELERİ TAKİP ETME** (6-7. Sınıf)

Öğrencilere çeşitli çizimler yaptırma ve yazdırma yazdırma, dinleme eğitiminde sıkça kullanılan çalışmalar arasında yer alır. Bu tür çalışmalar her madde bir kez okunur. Yönergeleri takip etme, öğrencilerin dikkatlerini ve takip becerilerini geliştiren çalışmalar arasında gelir.

Etkinlikle ilgili Açıklama: Aşağıdaki şekil fotokopi yoluyla çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır; kâğıda dikey olarak kullanacakları belirtilir.

Daha sonra bu şekil üzerine bazı çizimler yaptırılacak, bazı yazılar yazdırılacak ve her maddenin bir kez okunacak söylenir. Ardından aşağıdaki maddeler sınıf seviyesine uygun bir şekilde öğretmen tarafından

** Devineçten (1982: 21-22) uyarlanmıştır.

okunur ve öğrencilerden, maddelerde belirtilen işlemleri yapmalarını ister.

1. Orta sütunun üstten ikinci karesine ad ve soyadı yazılır.
2. Size göre sağıdaki sütunun alttan dördüncü karesine doğum yeri yazılır.
3. Orta sütunun alttan ikinci karesinin tam ortasına bir üçgen çizersiniz.
4. Ad ve soyadı yazdığınız karenin size göre sağ alt çaprazındaki kareye doğum yeri yazılır.
5. Size göre soldaki sütunun üstten dördüncü karesine önce ilk ay yazılır.
6. Doğum yeri yazdığınız karenin solundaki karenin tam ortasına bir çember çizersiniz.
7. Üçgen çizdiğiniz karenin size göre sağ alt çaprazındaki kareye önce son dan ikinci ay yazılır.
8. Size göre soldaki sütunun en üst karesinin tam ortasına bir kare çizersiniz.
9. Önce ilk ay yazdığınız karenin alt çaprazındaki karenin içine o son bahar dan sonra gelen mevsimin adı yazılır.
10. Tam ortasına kare çizdiğiniz karenin altındaki kareye ülkemizin başkenti olan Ankaranın adı yazılır.

Sonuç

Her beceri gibi dinleme becerisi de eğitim yoluyla geliştirilebilir bir nitelik taşıır. Dinleme becerisi üzerine yapılan araştırmalar bu görüşü doğrulamaktadır. Başta sınıf ve Türkçe öğretmenleri olmak üzere bütün öğretmenler bu gerçeğin farkında olmalıdırlar. Dinleme becerisinin sürekli olarak geliştirilmesi için bütün derslerin konuları ile günlük hayatın içinden örnekler üzerinde düşünmek ve bunlardan hareketle etkinlikler hazırlamak bu süreçteki en etkili ve verimli uygulamalar olarak değerlendirilmelidir. İlköğretim seviyesindeki eğitim çalışmalarında, etkinlikleri oyunlaştırmak öğrencilerin daha etkin katılmalarını sağlamak için önemlidir. Eğitim çalışmalarında sonunda ortaya çıkan olumlu gelişmeler hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin eğitim konusundaki motivasyonlarını artıracaktır.

KAYNAKÇA

- BROWN, James.I. (1954), 'How Teachable Is Listening?', *Educational Research Bulletin*, Vol.: 33, No: 4.
- BROWN, James I. (1987), 'Listening-Ubiquitous Yet Obscure', *The Journal of International Listening Association*, Vol.: 1, Number: 1, s. 3-14.
- BURLEY-ALLEN, M. (1995), *Listening The Forgotten Skill*, 2nd (ed., John Wiley and Sons), Inc.
- DEMİREL, Özcan (1999), *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*, MEB Basımevi, İstanbul.
- DEVINE, Thomas (1982), *Listening Skills Schoolwide, Activities and Programs*, Urbana, Illinois.
- DOKAN, Yusuf (2007), *İlköğretim İkinci Kademedeki Dil Becerisi Olarak Dinlemeyi Geliřtirme Çalışmaları* (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- EADIE, William F. (1990), 'Hearing What We Ought To Hear', *The Journal of International Listening Association*, Vol.: 4, s. 1-4.
- ERGİN, Akif-BİROL, Cem (2000), *Eğitimde İletişim*, Anı Yayinevi, Ankara.
- GILBERT, Michael B. (1988), 'Listening in School: I Know You Can Hear Me- But Are You Listening?', *The Journal of International Listening Association*, Vol., 2. s. 121-132.
- ILA definition on listening. (1995), *ILA Listening Post*, 53, 1.
- MEB (2006), *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (6, 7, 8. Sınıflar), Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- NEVILLE, M. A. (1962), 'English Language Arts - A Condition of Practicable Education', *College Journal*, October.
- NICHOLS, Ralph-STEVEN, Leonard A. (1974), 'Dinleme Sanatı', *Bilim Teknik*, S. 80, s. 43-44.
- ÖZBAY, Murat (2001), 'Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliřtirme Yolları', *Türk Dili*, (589), s. 9-15.
- ÖZBAY, Murat (2002), 'Türkçe Öğretiminde İhtimal Edilmiş Bir Alan Dinleme Eğitimi', *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Türkçemiz Sempozyumu*, ANAÇEV Yayınları, Ankara, s. 97-104.
- ÖZBAY, Murat (2005), *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ROST, M.-URUNO, M. (1990), *Strategies in Listening, Tasks for Listening Development*, Longman Group UK Limited, Fourth Impression.
- THOMPSON, G. E.-FRIEND, M.-SMITH, P. L. (1987), *Listening Strategies for the Language Arts, Language Arts Instruction And The Beginning Teacher: A Practical Guide*, (ed. by Carl R. Personke-Dale D. Johnson), Englewood Cliffs, New Jersey.
- TOMPKINS, Gail E. (1998), *Language Arts Content and Teaching Strategies*, California State University, Prentice-Hall Inc., New Jersey.

- TOUSSAINT, Isabella (1960), "A Classified Summary of Listening 1950-1959", *Journal of Communication*, 10: 3, s. 125-134.
- TREANOR, John. (1956), *For Every Lesson Listen, Elementary English*, XXXIII, 294.
- WACKER, Katherina G.-HAWKINS, Katherina (1996), "Curricula Comparison for Classes in Listening", *International Journal of Listening*, Vol.: 10, s. 14-28.
- YANGIN, Banu (2002), *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*, Dersal Yayıncılık, Ankara.